

Erfgoed verbindt!

Activiteitenplan streektaal en streekgeschiedenis 2021-2024

Stichting Overijsselacademie

centrum veur streektaal en
streekcultuur van Twente

**Twente
hoes**

Inleiding

Sinds er mensen bestaan, vragen ze zichzelf af wie ze zijn en wat hun identiteit is. Daarom vertellen ze verhalen over zichzelf, die vaak worden ontleend aan natuur en landschap, taal en geschiedenis. Denkend aan de identiteit van Overijssel komen mensen al snel uit bij de Hanze, de havezaten, ambachten, de geïndustrialiseerde textielsteden of bij het platteland met een bevolking die een eigen taal spreekt en waar 'naoberschap' nog volop aanwezig is. Daarnaast bestaan er in Overijssel ook sterke regionale identiteiten en voelen mensen zich verbonden met Twente, Salland of de Kop van Overijssel. Tegelijkertijd hebben ook steeds meer Overijsselaars hun wortels buiten de provincie, Nederland of Europa. Een gemeenschappelijke deler is hierbij het Nedersaksisch, dat ook voor de integratie van andere culturen meerwaarde heeft.

Als Stichting Overijsselacademie geven wij aandacht aan verhalen en projecten die de eigenheid van Overijssel benadrukken, waardoor mensen zich meer verbonden voelen met de omgeving waarin ze leven. Hierbij zoeken we nadrukkelijk samenhang tussen de domeinen streektaal, -cultuur en - geschiedenis. Tegelijkertijd vragen we ook aandacht voor andere culturen die zich niet zozeer in het dominante beeld van de Overijsselse cultuur herkennen, maar die vanuit hun eigen achtergrond en geschiedenis een waardevolle bijdrage vormen aan de Overijsselse samenleving.

Onze missie

Vanuit ons brede netwerk zetten wij ons in voor duurzaam behoud, ontwikkeling en beleving van het immaterieel cultureel erfgoed (streekgeschiedenis, -cultuur en -taal) van Overijssel, zodat het een duurzame inspiratiebron mag zijn voor onze bewoners, bezoekers van nu en van de toekomst.

Onze uitgangspunten

We willen het unieke immateriële erfgoed van Overijssel toegankelijk maken voor iedereen. Door het erfgoed te beleven, leer je het heden beter te begrijpen en raak je geïnspireerd voor de toekomst. Dit bereiken we door de verbinding te zoeken met partners binnen en buiten het culturele domein, het (gemeenschappelijk) ontwikkelen van projecten middels inzet van onze inhoudelijke expertise en het inzetten van onze expertise op het gebied van communicatie en educatie om te zorgen voor een groot publieksbereik. We zoeken hierbij de ondersteuning via subsidies, regelingen, kennisdeling of in onze (nieuwe) netwerken.

Kortom: We willen het unieke immateriële erfgoed behouden met waarde voor de toekomst, dankzij goede verhalen, goede contacten en projecten en met steun van diverse partners dit erfgoed onderhouden en ontwikkelen voor de generaties na ons.

Onze Doelgroepen

Daarbij werken we nauw samen met onze partners (provincie, gemeenten, historische verenigingen, culturele instellingen en initiatieven, onderwijs, landschapsorganisaties, toeristische organisaties, ondernemers) door elkaar te ondersteunen, te verbinden en te inspireren bij het in stand houden en ontsluiten van het culturele erfgoed in Overijssel voor het publiek.

In dit activiteitenplan geven we een inzicht in ons werk en de programmaliijnen die we de komende 4 jaar ontwikkelen om bij te dragen aan het uitdragen van de 'Verhalen van Overijssel', passend binnen het cultuurbeleid 2021-2024 van de Provincie Overijssel en het cultuurbeleid van 5 subsidiërende gemeenten.

1. Programmalijn Nedersaksisch

De Nedersaksische taal en cultuur verbindt en draagt bij aan de identiteit van onze regio. Taal en cultuur creëren een gezamenlijke trots op wie we zijn, ongeacht onze afkomst. Als HCO - Overijsselacademie willen we deze actuele spiegel van een levende eeuwenoude traditie op een moderne manier voortzetten en doorgeven aan de generaties na ons door het relevant te maken en te houden voor huidige en toekomstige generaties. Om dit te bereiken zijn in 2020 dankzij de gezamenlijke financiering van de provincies, die het Convenant in 2018 hebben ondertekend, een merkstrategie ontwikkeld en een online platform gebouwd voor de positionering en profilering van het Nedersaksisch. Vanuit deze strategie en met inzet van het platform gaan we in 2021 en 2022 stakeholders enthousiasmeren en verbinden om de Nedersaksische identiteit (o.a. door middel van storytelling) te labelen aan diverse initiatieven, projecten en programma's. Daarnaast zien we ook kansen voor gezamenlijke (product)ontwikkelingen met diverse partners om het Nedersaksisch op de kaart te zetten. Kortom: we willen de Nedersaksische taal en cultuur inzetten als bindmiddel om het imago van de Nedersaksische cultuur te versterken binnen diverse sectoren als kunst, cultuur en media, economie en toerisme en het onderwijs. Deze aanpak is schaalbaar: we richten ons primair op Overijssel maar kunnen uitbouwen naar de andere provincies als daarvoor additionele financiering komt.

In de programmalijn Nedersaksisch komen al deze projecten en initiatieven samen die gericht zijn op het integreren van de Nedersaksische taal en streekcultuur binnen alle onderwijsniveaus in Overijssel: van primair onderwijs tot HBO. Daarnaast zetten we binnen deze programmalijn in op het uitvoeren van projecten en het organiseren van publieksactiviteiten die gericht zijn op het verstevigen van het Nedersaksisch als onderscheidende taal en cultuur in Overijssel. Tot slot willen we initiatieven ontplooiën om de laagdrempelige (digitale) toegankelijkheid van het Nedersaksisch als taal te vergroten om zo het gebruik te stimuleren door sprekers en niet-spreker.

<i>Ambitie:</i>	Nedersaksisch als immaterieel cultureel erfgoed met waarde voor de
<i>Doelgroepen:</i>	<i>Bewoners van Overijssel</i>
<i>Tijdpad:</i>	2021-2024;
<i>Uitvoerder:</i>	Overijsselacademie;
<i>Partners:</i>	Partners, netwerken en programma's die bij kunnen dragen aan de versterking van het imago van het Nedersaksisch uit de sectoren cultuur en media, natuur, economie en toerisme en onderwijs.
<i>Resultaten:</i>	Digitaal platform Nedersaksisch, Communicatieplan versterking Nedersaksische identiteit; Netwerk van partners binnen het onderwijs, cultuur en media, openbaar bestuur, toerisme en economie dat helpt de Nedersaksische merkidentiteit te laden; Duurzaam gebruikt lesmateriaal en train-the-trainer-methodiek binnen alle onderwijsniveaus, culturele programmering, digitale hulpmiddelen voor ontsluiting van de taal;

2. Programmalijs Regionale Verhalen

Overijssel is een provincie vol verhalen. Verhalen uit het recente en minder recente verleden. Verhalen die iedereen kent. Verhalen die in kleine kring verteld worden of nog verborgen liggen in niet aangeboorde geheugens of archieven en collecties. Al die verhalen samen geven vorm en kleur aan de identiteit van Overijssel en duiding aan onze huidige maatschappij. Immers, kennis van het verleden helpt je het heden beter te begrijpen en kan je helpen andere perspectieven op de vraagstukken van de toekomst te ontwikkelen.

HCO - Overijsselaacademie hebben de afgelopen jaren met veel succes samen met diverse partners projecten uitgevoerd op het gebied van de Overijsselse streekgeschiedenis. Vaak hadden die projecten een stevig 'oral-history' gehalte. Voorbeelden zijn *Vooruitboeren* (2016-2017) en *Overijssel Viert Vrijheid* (2019-2020). Wij geloven heel erg in de kracht van het persoonlijke verhaal, binnen een bredere historische context. Meer dan alleen het ophalen van persoonlijke herinneringen die klank en kleur geven aan historische gebeurtenissen, waarderen de geïnterviewden de verregaande interesse voor hun levensverhaal. Talloze keren kregen we te horen dat de persoon in kwestie zich door de diepgaande gesprekken eindelijk gekend voelt in zijn/haar persoonlijke achtergrond. Deze vorm van 'oral history' willen we in de nieuwe programmaperiode verder inzetten om een koppeling te leggen tussen erfgoed en sociale kwaliteit. Een goed gesprek leidt immers tot beter begrip en tot meer kennis.

In de komende programmaperiode willen we binnen de programmalijs Regionale Verhalen onder meer aansluiten bij een aantal belangrijke landelijke thema's, zoals de herdenking van het Rampjaar 1672 (2022) en de 150-jarige viering van de afschaffing van de slavernij in 2023. Daarnaast haken we in op regionale initiatieven op het gebied van textielgeschiedenis en werken we ook al wat verder vooruit met de ontsluiting van 500 jaar geschiedenis van Overijssel (2028)

<i>Ambitie:</i>	Samen met partners de verhalen van Overijssel tastbaar en beleefbaar maken voor een groter publiek. De bewustwording over de eigen woonomgeving vergroten en de sociale cohesie in buurten en wijken versterken;
<i>Doelgroepen:</i>	Inwoners van Overijssel;
<i>Tijdpad:</i>	2021–2024;
<i>Uitvoerder:</i>	Overijsselaacademie en HCO;
<i>Beoogde partners:</i>	Stimuland, wijk- en buurtverenigingen, theateraal/muzikaal gezelschap uit de provincie, Landschap Overijssel, Particulier Grondbezit Overijssel ANNO Zwolle, Stedelijk Museum Kampen, Deventer Verhaal, Stichting Het Oversticht.
<i>Producten:</i>	Publicaties, themasites, theaterale productie(s), audiotours, exposities en toeristische producten

3. Programmalijs Erfgoed en Toerisme

In de programmaperiode 2017-2020 is gebleken dat cultuurhistorie een voorname rol kan spelen bij de promotie van Overijssel als aantrekkelijke verblijfsregio. Bezoekers en bewoners weten de verhalen over de eigenheid van de omgeving meer dan ooit te waarderen en de relevantie hiervan zal in post-coronatijd alleen maar sterker worden. Cultuurhistorie geeft extra inhoud aan de recreatieve aantrekkingskracht van onze provincie. Diverse partijen uit de toeristische sector weten ons inmiddels te vinden om een goede verbinding te leggen tussen erfgoed en toerisme. Doelstelling is de belevingswaarde van toeristische producten en locaties in Overijssel versterken met behulp van cultuurhistorische verhalen en streektaal. Concreet denken we daarbij aan het versterken van bestaande initiatieven rondom Nationaal Park Sallandse Heuvelrug en Twents Reggedal en het Vechtdal, de herprofilering van oude ambachten in de Kop van Overijssel (Steenwijkerland) en de doorontwikkeling van fietsroutenetwerken. Maar ook andere diverse bestaande programma's, zoals het programma Vitaal Platteland van de provincie Overijssel kan aanknopingspunten bieden. Ook liggen er kansen op het gebied van toeristische promotie en productontwikkeling voor grensoverschrijdende samenwerking met andere provincies. Daarnaast willen we zelf initiatieven ondernemen met partners zoals Stichting 365 Dagen Fietsen om Overijssel nadrukkelijker te positioneren als de bakermat van het fietsen in Nederland. De oudste fietsfabriek van Nederland stond in Deventer en de oudste wielervereniging komt ook uit die stad en is recent heropgericht.

<i>Ambitie:</i>	Toeristen en eigen inwoners van de regio bewust maken van het verleden van de hedendaagse toeristische hotspots;
<i>Doelgroepen:</i>	Bewoners, ondernemers en bezoekers van toeristische locaties in Overijssel
<i>Tijdpad:</i>	2021-2024;
<i>Uitvoerder:</i>	Overijsselacademie;
<i>Beoogde partners:</i>	Partners, netwerken en programma's die binnen hun toeristische promotie en productontwikkeling met inzet van de streekgeschiedenis, -taal en -cultuur de belevingswaarde van de omgeving kunnen vergroten, zoals Gastvrij Overijssel, Landschap Overijssel, Marketing Oost, Routenetwerken Twente, stichting Stad en Regio. Stichting 365 Dagen Fietsen, Nationaal Park Sallandse Heuvelrug, het Vechtdal, gemeente Steenwijkerland, KIEN (met name rondom kennis oude ambachten);
<i>Producten:</i>	Verhalen in toeristische promotie van een regio, fiets- en wandelroutes, zoals de (bestaande) app van Routenetwerken Twente, audiotours, bijdragen aan lokale en regionale belevingscentra.

4. Programmalijs Erfgoednetwerk Overijssel

De beste resultaten worden geboekt door samenwerking. Door structurele en incidentele contacten, onder meer via het netwerk van het platform MijnStadMijnDorp, heeft HCO - Overijsselacademie een uitgebreid netwerk in de provincie opgebouwd van stichtingen en verenigingen die zich bezighouden met het bewaren en toegankelijk maken van cultureel erfgoed. Lokaal en regionaal verrichten vele honderden vrijwilligers fantastisch werk voor het geschiedenis- en taalbedrijf, door onder meer collecties te conserveren en te digitaliseren, educatieve programma's te ontwikkelen en tentoonstellingen te organiseren. Het door HCO in 2019 in opdracht van de Provincie uitgevoerde onderzoek naar de ondersteuningsbehoefte van kleinere erfgoedorganisaties heeft laten zien dat er in het erfgoedveld veel behoefte is aan advisering en ondersteuning door een professionele organisatie op het gebied van collectiebeheer, educatie, vrijwilligersbeleid en presentatie. Ook de door het ministerie van OCW in 2020 voor 1 jaar gesubsidieerde digitale erfgoedcoach van HCO blijkt in een behoefte te voorzien bij vrijwilligersorganisaties die ondersteund willen worden bij het digitaal toegankelijk maken en bruikbaar houden van hun erfgoedcollecties. Daarnaast zien we een ondersteuningsbehoefte van de diverse vrijwilligersorganisaties die zich in Overijssel met de verschillende varianten van het Nedersaksisch bezighouden. Graag vormen wij de professionele partner die deze organisaties verder helpt in het professionaliseren van hun aanbod en doelgroepbereik.

In de programmaperiode 2021-2024 willen wij deze brede erfgoedondersteuning nadrukkelijker vormgeven en bestendigen in samenwerking met diverse partners.

<i>Ambitie:</i>	Leveren van kennis, advies en ondersteuning aan (vrijwillige) erfgoedorganisaties zodat de Overijsselse cultuurhistorische collecties en de Nedersaksische taal fysiek en digitaal op een kwalitatief verantwoorde wijze duurzaam worden beheerd en toegankelijk gemaakt en een blijvende voedingsbron zijn voor het op eigentijdse manier presenteren van de verhalen van Overijssel aan het grote publiek;
<i>Doelgroepen:</i>	(vrijwilligers)organisaties op het gebied van het beheer en de presentatie van Overijssels immaterieel erfgoed (taal, geschiedenis, collecties);
<i>Tijdpad:</i>	2021-2024;
<i>Uitvoerder:</i>	Overijsselacademie;
<i>Beoogde partners:</i>	HCO, Museumfabriek, Erfgoed Gelderland, KIEN, Huus van Taol, Meertens Instituut;
<i>Producten:</i>	Online platform met digitaal cursusaanbod en vraagbaakfunctie, workshops, symposia en trainingen, drempelvrij digitaal collectiebeheersysteem voor kleinere erfgoedorganisaties.

5. Begroting Overijsselacademie 2022

Gehanteerde index: 1,9%

Inkomsten	
Provinciale Subsidie via HCO	375.000
Subsidie gemeente Zwolle	31.079
Subsidie gemeente Deventer	9.425
Subsidie gemeente Kampen	5.604
Subsidie gemeente Olst-Wijhe	1.528
Subsidie gemeente Staphorst	1.273
Overige subsidies/fondsen	100.000
<i>totaal</i>	523.909
uitgaven	
vast personeel	275.000
inhuur personeel	125.000
materiële kosten	30.000
organisatiekosten	70.000
backoffice HCO	25.000
<i>totaal</i>	525.000
resultaat	-1.091

Bijlage: projectideeën programmalijnen 1 + 2

De hierboven beschreven vier programmalijnen worden in een later stadium samen met de uiteindelijke samenwerkingspartners inhoudelijk uitgewerkt in de vorm van concrete projecten en initiatieven. Deze concrete uitwerking is nu nog niet gedaan omdat we ruimte willen houden voor kansrijke projecten en initiatieven die zich in de loop van de programmaperiode aandienen. Wel is in samenspraak met enkele beoogde samenwerkingspartners nu al een aantal projectideeën geformuleerd die richting gaan geven aan het activiteitenprogramma binnen de programmalijnen Nedersaksisch en Regionale Verhalen.

1. Beoogde projecten binnen de programmalijn Nedersaksisch

1.1 Project Nedersaksisch op de kaart

In 2020 zijn we aan de slag gegaan om een strategie te ontwikkelen om het Nedersaksisch op de kaart te zetten. Om dit te bereiken zijn in 2020 dankzij de gezamenlijke financiering van de 5 provincies die het Convenant in 2018 hebben ondertekend, een merkstrategie ontwikkeld en een online platform gebouwd. Vanuit deze strategie en met inzet van het platform gaan we de komende jaren diverse partners enthousiasmeren en verbinden om de Nedersaksische identiteit te labelen aan diverse initiatieven, projecten en programma's.

<i>Doelstelling:</i>	Branding van het Nedersaksisch door middel van een herkenbaar merkconcept;
<i>Doelgroepen:</i>	Partners en inwoners van Overijssel;
<i>Tijdpad:</i>	2021-2024;
<i>Uitvoerder:</i>	Overijsselacademie;
<i>Beoogde partners:</i>	Een nog te vormen ambassadeursclub, provincie Overijssel, Overijsselse gemeenten, Regio Twente, Regio Zwolle, Euregio, RTV Oost, Marketing Oost, Gastvrij Overijssel, Landschap Overijssel;
<i>Producten:</i>	Communicatieplan versterking Nedersaksische identiteit; Netwerk van Stakeholders binnen het onderwijs, cultuur en media, openbaar bestuur, toerisme en economie; documentaireserie op alle Nedersaksische omroepen 'Op zoek naar de Nedersaks' en een digitaal platform.

1.2 Project SKOELE

In 2020 zijn door de gezamenlijke Nedersaksische taalorganisaties de 'kerndoelen Nedersaksisch' vastgesteld. Deze zijn vervolgens vertaald naar een leerlijn die kinderen bewust laat worden van de omgeving waarin ze opgroeien. De inhoud van de leerlijn bestaat niet alleen uit taal, maar ook uit regionale geschiedenis en cultuur.

Voor het ontwikkelen van de leerlijn is een samenwerking opgestart met het lectoraat Meertaligheid & Geletterdheid van de Hogeschool Stenden, die adviseert en voorziet van onderwijsmethodieken en lesmateriaal. Dit lesmateriaal legt de nadruk op meertaligheid, identiteit en taalvergelijking. Onder de noemer 'Skoele' starten we begin 2021 met een pilot op een basisschool in Twente en een school in Salland (twee van de negen deelgebieden binnen de Nedersaksische regio). Deze pilot wordt in de loop van 2021 geëvalueerd. Vervolgens is het de bedoeling om de leerlijnen en projecten die geschreven zijn voor Twente en Salland te vertalen en aan te passen voor de andere deelgebieden. Dit zal in nauw overleg gaan met de taalorganisaties in de betreffende regio's en in

samenwerking met het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN) waar veel kennis is over lokale en regionale erfgoedgemeenschappen. Daarbij wordt ook gekeken hoe dit project en het educatieve streektaaltijdschrift Wiesneus samen te laten smelten tot een kwalitatief Nedersaksisch onderwijsproduct.

Doelgroepen:	Leerlingen Primair Onderwijs (bovenbouw) en Voortgezet Onderwijs (onderbouw);
Tijdpad:	2021-2022;
Uitvoerder:	Overijsselacademie;
Beoogde partners:	Groninger Centrum voor Taal en Cultuur, Huus van de Toal, Stellingwerwer Schrieversrundte, Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers, Levende Talen Nedersaksisch, Hogeschool Stenden, KIEN;
Producten:	Lesmateriaal Nedersaksisch op SKOELE, gebruikt op minimaal 6 basisscholen in Overijssel, Wiesneus gebruikt op 175 basisscholen in Overijssel, pilot Vloggen in het Twents met minimaal 4 scholen.

1.3. Project Nedersaksisch werkt!

Na ruime ervaring opgedaan te hebben met het programma 'Streektaal in de zorg', gaan we met het programma 'Nedersaksisch werkt!' ook de overige mbo-sectoren van gastdocenten en lesmateriaal op maat voorzien. Eind 2019 en begin 2020 hebben we proefgedraaid op het Deltion College bij diverse mbo-opleidingen, variërend van bakkers- tot artiestenopleidingen en NT2 studenten. Dit bleek een schot in de roos.

Tijdens de lessen Burgerschap en Nederlands vertellen we het verhaal van de Nedersaksische taal en cultuur. Vanuit dit verhaal gaan we o.a. in op verschillen en overeenkomsten tussen de diverse culturen die aanwezig zijn in de klas. Daarnaast kijken we hoe je de streektaal en je eigen cultuur in je beroep kunt in zetten.

Dit aanbod wordt ook in nascholingen aan overheden en in het bedrijfsleven in de provincie ingezet, waarmee scholen, gemeenten en bedrijven het keurmerk 'Nedersaksisch werkt!' verdienen. Natuurlijk met als stip aan de horizon de uitrol van 'Nedersaksisch werkt' over het hele Nedersaksische taalgebied van Groningen tot de Achterhoek.

Doelstelling:	Verankeren Nedersaksisch als onderwijstaal op MBO en HBO;
Doelgroep(en):	MBO en HBO (zorg)studenten, vrijwilligers, zorgprofessionals;
Tijdpad:	2021-2022 (-2024);
Uitvoerder:	Overijsselacademie;
Beoogde partners:	Docenten ROC, HBO in Overijssel, zorginstellingen, lokale taalkringen;
Product(en):	Duurzaam lesmateriaal en 'teach-the-teacher' traject.

1.4 Project 'Nedersaksisch Rocks!'

Normaal, Jovink en de Voederbietels, Daniel Lohues, Bokkers en Marlene Bakker hebben laten zien dat het Nedersaksisch een sterke taal is om je als artiest mee te uiten en landelijk te onderscheiden. In samenwerking met Hedon Productiehuis willen we deze jonge traditie van hedendaagse muziek in de streektaal verder stimuleren door muzikaal talent uit de brede regio te begeleiden om te gaan werken met hun eigen taal. De drijvende krachten achter Hedon Productiehuis zijn professionele muzikanten die op de grote podia van het land hebben gestaan en die een band hebben met de regio. Hedon heeft een groep succesvolle jonge makers samengebracht in een zogenaamde Artist Community. Zij worden gefaciliteerd in het creëren van nieuwe muziek, samenwerkingen en

producties. Dit is tevens een plek voor experiment, ontwikkeling en ontmoeting met oefenruimtes en een werkruimte die speciaal is toegerust voor schrijf- en opnamesessies. De resultaten van dit project vinden letterlijk een podium binnen en buiten de provincie.

Doelstelling: Jonge artiesten stimuleren zich te uiten in de streektaal;
Doelgroep: Jonge artiesten;
Tijdpad: 2021-2024;
Uitvoerder: Overijsselacademie;
Beoogde partners: Hedon Productiehuis Zwolle;
Producten: Verankering Nedersaksische ontwikkellijn in aanbod van Hedon Productiehuis.

1.5. Project Nedersaksische programmering

Overijsselse evenementen en festivals zoals de Museumnacht Enschede, Twents Songfestival en Zunnwendefestival, en media zoals RVT Oost en 1Twente bereiken een relatief groot en jong publiek. Via evenementen en media kan worden getoond wat er mogelijk is in streektaalcultuuruitingen, en kan ook worden geëxperimenteerd met nieuwe vormen en inhouden, eventueel in combinatie met onderwijsinstellingen.

Doelstelling: Breed publiek in aanraking brengen met streektaaluitingen op een hoog cultureel niveau, nieuwe initiatieven ontplooien en (jonge) artiesten stimuleren zich te uiten in de streektaal;
Doelgroep: Artiesten, algemeen publiek;
Tijdpad: 2021-2024;
Uitvoerder: Overijsselacademie;
Beoogde partners: Stichting plattelandscultuur Overijssel, SCEG (Stichting ter bevordering van cultuur en educatie Genemuiden) Openluchtmuseum Ootmarsum, andere festivalorganisaties in Overijssel, RTV Oost, 1Twente;
Producten: Bijdragen aan de programmering van diverse festivals en evenementen en in de media.

1.6. Project Nedersaksisch voor beginners

In 2020 heeft Overijsselacademie via Twentehoes een boekje Twents voor Dummies ontwikkeld en laten uitgeven. Voortbouwend op deze eenvoudige lesmethode ontwikkelen we een laagdrempelige en eigentijdse (online) cursus voor iedereen die het Nedersaksisch als tweede taal wil leren kennen en spreken.

Doelstelling: Niet-sprekers in Overijssel kennis laten maken met het Nedersaksisch;
Doelgroep: Iedereen die Nedersaksisch wil leren;
Tijdpad: 2021-2024;
Uitvoerder: Overijsselacademie;
Beoogde partners: Streektaalorganisaties;
Product: Eigentijdse online taalcursussen.

1.7. Project Nedersaksisch digitaal

Het ontbreekt op dit moment aan eenvoudige digitale toegang tot de belangrijkste kennisbronnen over het Nedersaksisch zoals het Woordenboek van de Overijsselse Dialecten, het Dialexicon (Twentse Taalbank) en het 'Twents' (vergelijkende grammatica van Twente). Met een integrale,

gebruikersvriendelijke website willen we de taal van Overijssel breed toegankelijk maken. Verder pogen we een eerste Nedersaksische versie van Google Translate te realiseren.

<i>Doelstelling:</i>	Bestaande en nieuwe kennisbronnen over het Nedersaksisch duurzaam digitaal toegankelijk maken;
<i>Doelgroep:</i>	Iedereen die het Nedersaksisch wil gebruiken;
<i>Tijdpad:</i>	2021-2023;
<i>Uitvoerder:</i>	Overijsselacademie;
<i>Beoogde partners</i>	Museumfabriek, Twentse taalbank, Meertens Instituut Amsterdam, Google;
<i>Product:</i>	Online taaldatabank Overijssel en Google Translate Nedersaksisch.

2. Beoogde projecten binnen de programmalijn Regionale Verhalen

2.1. Project Textielregio Twente

Acht Twentse musea hebben in de stichting Cultuur in Twente de handen ineengeslagen om hun gezamenlijke identiteit en die van de regio te versterken. Het thema textiel is een rode draad in de activiteiten, waarbij ook aansluiting wordt gezocht met de nieuwe textielindustrie. Het Textiel Festival is een van de activiteiten die in 2021 op stapel staan.

In het verlengde starten wij een oral history-project in de geest van de succesvolle WO2-cafes in het kader van 75 jaar vrijheid. We organiseren bijeenkomsten i.s.m. de acht musea en historische verenigingen, waarin we verhalen en voorwerpen uit het Twentse textielverleden ophalen. De generatie die de ineenstorting van de Twentse textielindustrie in de jaren zeventig meemaakte, is binnen afzienbare tijd niet meer in leven. Het is dus belangrijk om hun verhalen nu vast te leggen en te delen met een groter publiek. Het gaat daarbij niet alleen om verhalen uit de fabriek, maar ook om de impact van de textiel op het sociale leven (koppeling sociaal domein). Denk aan de komst van gastarbeiders en de ontwikkeling van de multiculturele samenleving. De opgehaalde verhalen vormen de basis voor een documentaireserie in samenwerking met RTV Oost en voorzien op handen zijnde theaterproducties over het textielverleden in Enschede (Ariens) en Oldenzaal (East Side Story) van input.

<i>Doelstelling:</i>	De Twentse textielgeschiedenis vastleggen en delen door middel van publieksactiviteiten;
<i>Doelgroep:</i>	Breed publiek, alle leeftijden;
<i>Tijdpad:</i>	2021;
<i>Uitvoerder:</i>	Overijsselacademie;
<i>Beoogde partners:</i>	Twentse musea, historische verenigingen, mediapartners (RTV Oost, 1Twente, TC Tubantia);
<i>Producten:</i>	Textielcafés, podcast.

2.2. Project Bommen Berend in Overijssel

In 2022 is het 350 jaar geleden dat het zogeheten Rampjaar plaatsvond. Frankrijk, Engeland en de bisschop van Münster vielen in 1672 de Nederlandse Republiek binnen. Het volk was redeloos, de regering radeloos en het land reddeloos. Overijssel had vooral te maken met brandschattingen en plunderingen van de Münsterse bisschop Bernhard van Galen, nadat hij in 1665-1666 ook al de provincie was binnengevallen.

Op landelijk niveau wordt het 350-jarig jubileum van het Rampjaar groots vormgegeven door de Stichting Rampjaar 1672. Wij sluiten graag bij dit landelijke initiatief aan en geven de festiviteiten

een Overijsselse invulling door in samenwerking met ANNO en Deventer Verhaal een tentoonstelling te maken over het Rampjaar in onze provincie. Centraal thema hierbij is het belang van vrijheid van denken en (inter)nationale samenwerking, elementen die ook bij het verdrijven van de bisschop van Münster van groot belang waren. Daaraan gekoppeld produceren we een meerdelige podcast-serie waarin we op zoek gaan naar overgeleverde verhalen over de Münsterse oorlogen. Ook komt er een lespakket voor middelbare scholieren dat wordt verspreid op scholen, om zo ook in het onderwijs aandacht aan het Rampjaar in Overijssel te geven. Bij dit alles zoeken we nadrukkelijk verbindingen in Euregionaal verband (Münster) en binnen het Nedersaksisch taalgebied (Groningen), o.a. door de totstandkoming van fietsroutes en een uitwisselingsprogramma met scholieren uit Münster. Ook verkennen we een samenwerking met het Memory Vrijheidsmuseum in Nijverdal, dat zich meer gaat richten op activiteiten in het kader van vrijheid, vrede en democratie.

<i>Doelstelling:</i>	De inval van Bommen Berend in Overijssel herdenken, in aansluiting op de landelijke herdenking van 350 jaar Rampjaar 1672 en zo een andere perspectief op de bekende (vanuit de Republiek Holland geschetste) geschiedenis te tonen;
<i>Doelgroepen:</i>	Inwoners, scholieren Primair Onderwijs in Overijssel en het Nedersaksisch taalgebied;
<i>Tijdpad:</i>	2021-2022;
<i>Uitvoerder:</i>	Overijsselacademie;
<i>Beoogde partners:</i>	Historisch Centrum Overijssel, ANNO, Deventer Verhaal, Museumfabriek Enschede, historische verenigingen, Stichting 350 jaar Gronings Ontzet, Memory Vrijheidsmuseum, Vereniging de Ommerschans;
<i>Producten:</i>	Tentoonstelling, podcast-serie, lespakket, fietsroutes, uitwisselingsprogramma.

2.3. Project Koloniaal verleden van Overijssel

Op 1 juli jl. nam de Tweede Kamer een motie aan die bepaalt dat er in 2023 een landelijk herdenkingsjaar komt voor de afschaffing van de slavernij in 1863. In Overijssel lijkt de geschiedenis van kolonialisme en slavernij vaak een ver-van-mijn-bed-show en is er nog nooit serieus aandacht voor dit onderwerp geweest. Toch zijn er wel degelijk tal van connecties met dit verleden in onze provincie, variërend van Overijsselse plantage-eigenaren, bewindslieden van de WIC of VOC tot vooraanstaande Overijsselaars die zich uitspraken tegen de slavenhandel en het systeem van slavernij. Een eerste inventarisatie in de Overijsselse archieven die de Overijsselacademie afgelopen jaar uitvoerde leverde al ruim 800 resultaten op.

Het debat over ons koloniale verleden is tot op heden omgeven met veel polarisatie, misverstanden en onwetendheid. Om in aanloop naar het herdenkingsjaar de discussie verder te helpen zal de Overijsselacademie nader onderzoeken wat onze archieven, musea, straten, monumenten en standbeelden over deze geschiedenis prijsgeven. Op basis van de resultaten geven we het herdenkingsjaar in 2023 een Overijssels gezicht met een tentoonstelling, publicatie, documentaire, onderwijsprogramma, routes en gesprekstafels over deze gedeelde geschiedenis. In plaats van elkaar de maat te nemen, willen we met inzet van dit verleden de dialoog tussen verschillende bevolkingsgroepen te bevorderen om zo meer wederzijds begrip voor elkaars achtergronden en diversiteit te creëren.

<i>Doelstelling:</i>	Het Overijsselse koloniale verleden bespreekbaar maken, minderheidsgroepen bij de Overijsselse geschiedenis betrekken en in aanloop naar 2023 werken naar een provinciale invulling van de landelijke herdenking van de afschaffing van de slavernij;
----------------------	---

Doelgroepen: Inwoners, scholieren VO, Surinaamse en Indische gemeenschappen;
Tijdpad: 2021-2023;
Uitvoerder: Overijsselacademie;
Beoogde partners: HCO, Deventer Verhaal, ANNO, Rijksmuseum Twenthe, RTV Oost, NiNsee, Stichting Stil Verleden, Mapping Slavery, Black Archives;
Producten: Tentoonstelling, publicatie, documentaire, onderwijsprogramma, routes, gesprekstafels.

2.4. Project 500 Jaar Overijssel ontsloten

In 2020 heeft het HCO in opdracht van de provincie de resoluties uit het oud-archief (1528-1813) van Provinciale Staten gedigitaliseerd. Daarmee is een unieke bron voor onderzoek naar de bijna 500-jarige geschiedenis van Overijssel digitaal beschikbaar gekomen. Digitalisering betekent echter nog niet dat dit bijzondere archief voor iedereen toegankelijk is: het merendeel van de documenten is geschreven in moeilijk leesbaar handschrift en bevat ingewikkeld juridisch en archaisch taalgebruik. Met behulp van de modernste technieken op het gebied van 'crowdsourcing', de inzet van speciaal daartoe opgeleide vrijwilligers uit de hele provincie en met handgeschreven tekstherkenningssoftware wil HCO het complete Statenarchief bruikbaar maken voor onderzoek en educatie. Daarnaast willen we door de inzet van een publiekshistoricus de meeste bijzondere verhalen uit het archief opdelven en op een laagdrempelige manier aan een breed publiek presenteren. Dit alles in opmaat naar 500 Jaar Overijssel in 2028.

Doelstelling: Het gedigitaliseerde Statenarchief bruikbaar maken voor onderzoek en educatie, en onder de aandacht brengen bij een breed publiek;
Doelgroepen: Onderzoekers, statenleden, erfgoedgemeenschappen, inwoners van Overijssel;
Uitvoerder: Historisch Centrum Overijssel;
Tijdpad: 2021-2024;
Beoogde partners: Online community voor ontsluiten van het archief;
Producten: Volledig getranscribeerd en digitaal toegankelijk archief; digitale publieksproducten zoals vlogs.

2.5. Project Expeditie Vrijheid Overijssel 75+1

In het kader van 75 Jaar Vrijheid heeft HCO in 2020 met veel succes het prijswinnende educatieve project Expeditie Vrijheid ontwikkeld. Dit interactieve lesprogramma is op maar liefst 188 basisscholen in Overijssel gebruikt. De komende jaren zetten we in op het doorontwikkelen van deze methode.

Doelstelling: Leerlingen uit het primair onderwijs bewust maken en houden van het belang van vrijheid;
Doelgroepen: Leerlingen PO (bovenbouw);
Uitvoerder: Overijsselacademie;
Tijdpad: 2021-2024;
Beoogde partners: Canadese begraafplaats Holten, Memory Museum Nijverdal, Platform WO2 Overijssel, Windesheim docentenopleiding;
Producten: Digitaal lespakket en ondersteunende digitale media, programma voor scholen voor fysiek bezoek aan aantal herinneringsplekken in Overijssel.

2.6. Project Buurtbiografieën

Hoewel voor veel Overijsselaars de binding met hun woonomgeving en burens minder hecht is geworden, blijft de buurt een belangrijke sociale eenheid. Op het platteland bestaan oude gebruiken als het zetten van een boog of hulp bij begrafenissen naast nieuwere vormen van belangeloze inzet voor elkaar. In steden zijn er talloze bewonersinitiatieven om de leefbaarheid van wijken en buurten te bevorderen. Binnen dit thema willen we buurtbewoners zelf laten ontdekken waar hun binding met de woonomgeving ligt door in een sociale werkvorm gezamenlijk een biografische beschrijving van de buurt of buurschap te maken. Bewoners kunnen hierbij elkaar onder onze begeleiding interviewen over het wonen, leven en de gebruiken ('naoberschap') in de buurt, en gezamenlijk een (digitaal) fotoalbum aanleggen over de naaste leefomgeving. Het resultaat wordt gepresenteerd op een speciaal buurtfeest of buurtfestival dat wordt georganiseerd met een creatieve partner uit de podiumkunsten. Door een dergelijke opzet komt een gemeenschappelijk en creatief proces op gang die de sociale cohesie en onderlinge verbondenheid versterkt. Per gemeenschap kan er een gezamenlijk creatief en artistiek product opgeleverd worden, waarin de deelnemers zichzelf laten zien en herkennen. Binnen dit project haken we graag aan bij het project Landschapsbiografieën van Landschap Overijssel.

2.7. Project Nieuwe noabers, nieuwe vertegenwoordigers

De migratie en integratie van verschillende bevolkingsgroepen hebben gedurende de afgelopen decennia hun stempel gedrukt op de ontwikkeling van Overijssel. In 2019 maakten mensen met een migratieachtergrond tussen de twintig en dertig procent van de bevolking uit in de vijf grootste steden (Enschede, Almelo, Hengelo, Zwolle, Deventer) in de provincie. Sinds 1986 is aan mensen met een niet-Nederlandse nationaliteit lokaal kiesrecht verleend. In diverse Overijsselse gemeenten is hier sindsdien volop gebruik van gemaakt. Zo werd de eerste migrantenpartij in 1986 in Deventer opgericht.

In tegenstelling tot landelijk en in Amsterdam is er in Overijssel nauwelijks kennis over het gebruik van actief en passief lokaal kiesrecht door migranten. Toch hebben zij door zich verkiesbaar te stellen en gekozen te worden de ontwikkeling van de gemeenten en de provincie medebepaald. Vertegenwoordigers uit migrantengemeenschappen konden zo invloed uitoefenen op de lokale democratie en hebben daarmee een wezenlijke bijdrage geleverd aan de politieke participatie in Overijssel. Samen met het Platform Sociale Binding wil de Overijsselacademie historische diepte-interviews afnemen met de betreffende (oud-)raads- en Statenleden om zo een beeld te krijgen van het wel en wee van migranten in de lokale en provinciale politiek. Op deze manier geven we de politieke integratie van mensen met een niet-westerse achtergrond een gezicht. In welke aantallen zijn zij verkozen, hoe waren hun ervaringen en leidde hun eerste stappen in een vertegenwoordigende functie ook tot een verdere carrière in de politiek of in het openbaar bestuur? Menig interviewkandidaat heeft nog archiefmateriaal thuisliggen uit zijn of haar actieve periode in de politiek. Dit materiaal wordt verzameld en opgenomen in de collectie van het HCO. De resultaten van de interviews worden weergegeven in een speciale (reizende) tentoonstelling en komen terug in een symposium over de politieke rol van democratische nieuwkomers in de afgelopen decennia. Hierbij reflecteren we ook op de huidige toegankelijkheid van de politiek voor mensen met een niet-westerse achtergrond.

<i>Doelstelling:</i>	Kennis over democratische nieuwkomers in Overijssel vergroten en de politieke integratie van mensen met een niet-westerse achtergrond een gezicht geven;
<i>Doelgroepen:</i>	Inwoners, jongeren, mensen met een niet-westerse achtergrond;
<i>Tijdpad:</i>	2023-2024;
<i>Uitvoerder:</i>	Overijsselacademie;

Beoogde partners: Platform Sociale Binding, VNG Overijssel, HCO, ANNO, Deventer Verhaal, Overijssel Doet Mee;
Producten: (Reizende) tentoonstelling, symposium, verhalenplatform.